

- ³³ ЗОДА. – Ф. 3, оп. 3, спр. 64, арк. 13.
³⁴ На переломі. – 1939. – № 6.
³⁵ ЗОДА. – Ф. 3, оп. 1, спр. 13, арк. 2.
³⁶ Там само.
³⁷ Химинець Юліан. Закарпаття – земля української держави. – С. 74.
³⁸ Діло. – 1938. – 19 листопада.
³⁹ ЗОДА. – Ф. 165. 3, оп. 3, спр. 66, арк. 165.
⁴⁰ Вегеш М. Галичани на Закарпатті // Україна і світ. – Торонто, Канада, 1992. – 26 вересня того.
⁴¹ Лемак В. Названа праця.
⁴² ЗОДА. – Ф. 1148, оп. 1, спр. 2, арк. 1.
⁴³ Там само. – Ф. 17, оп. 2, спр. 376, арк. 1.
⁴⁴ Химинець Юліан. Названа праця. – С. 85.
⁴⁵ ЗОДА. – Ф. 3, оп. 1, спр. 16, арк. 3.
⁴⁶ Іванчо Ф. Мої спостереження // Закарпатська правда. – 1992. – 3 грудня.
⁴⁷ Там само.
⁴⁸ Там само.
⁴⁹ Субтельний О. Україна. Історія. – К., 1991; Чайківський В. ОУН-УПА на чолі боротьби (20-50-ті роки). – Тернопіль, 1992. – С. 12.
⁵⁰ Химинець Юліан. Названа праця. – С. 58.
⁵¹ ЗОДА. – Ф. 3, оп. 2, спр. 5, арк. 1.
⁵² Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна // Дзвін, 1991. – № 3. – С. 85-91.
⁵³ ЗОДА. – Ф. 3, оп. 3, спр. 65, арк. 169.
⁵⁴ Вегеш М. «Наш край назавжди залишиться українським!» // Наука і суспільство, 1991. – № 12. – С. 26-29.
⁵⁵ Пайкош О. Ой, той Вор'юлопош! // Закарпатська правда. – 1991. – 12 жовтня.

Подається за авторським машинописом. Стаття написана у співавторстві з д. іст. н. Вегешем М. М.

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА 1938-1939 рр. У СВІТЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПЕРІОДИКИ

Наприкінці 30-х років у Центральній Європі виникла гостра міжнародна криза. Фашистські Німеччина та Італія готувалися до нового поділу світу. Над Європою нависла небезпека виникнення Другої світової війни. Рішення Мюнхенської конференції 29-30 вересня 1938 р., аншлюс Австрії свідчили про близький її початок. У складному становищі опинилася Чехословаччина, до складу, якої входило Закарпаття під назвою «Підкарпатська Русь». З другої половини 30-х років відбувався прискорений процес мілітаризації Угорщини. Ця країна, що межувала із Закарпаттям, постійно виношувала агресивні плани щодо краю. Отже, внаслідок суспільно-політичних обставин склалось так, що Закарпаття, яке знаходилося в центрі Європи, незмінно входило у сферу інтересів різних держав. Незважаючи на складність такої міжнародної обстановки, Закарпаття, де компактно проживало українське населення, виявилось єдиним регіоном, який вибором автономії прагнув до самостійності. Невелика гілка українського народу здобула можливість у певній мірі проводити власну внутрішню і зовнішню політику, наслідком якої була спроба формування української державності. Останню законодавчо закріпили рішення Сходу Карпатської України 15 березня 1939 року. Цей історичний акт слід розцінювати як другий (після визвольних змагань 1917-1920-х років), етап у створенні Української держави.

їли українським народом.

У центрі цього дослідження – аналіз європейської преси кінця 30-х років, яка намагалася висвітлити соціально-економічне і політичне становище краю. Вважаємо, що опрацьовані нами матеріали допоможуть краще з'ясувати тогочасну обстановку і розширити наші знання про Карпатську Україну. Враховуючи той факт, що вивчення німецької періодики 1938-1939 рр. повинно бути об'єктом спеціального дослідження, ми не зупиняємося тут на даній проблемі.

УГОРЩИНА

Майже вся європейська преса кінця 30-х років прихильно ставилася до Карпатської України. Виняток становить угорська і польська періодика. В угорських і польських виданнях – чи не найбільше дезінформативного матеріалу. «Нова свобода», що видавалася в Хусті і була офіційним органом УНО, постійно давала свої пояснення з цього приводу.

29 жовтня 1938 р. у «Новій свободі» з'явилася публікація «Брехні мадярського радіо». З цього часу подібні матеріали майже не зникали зі сторінок газети, яку очолював відомий український письменник Василь Гренджа-Донський.

27 лютого 1939 р. «Нова свобода» надрукувала статтю «Уї Гірек» про Карпатську Україну «Серія брехань мадярського редактора». Йдеться про поїздку кореспондента цього угорського видання в Карпатську Україну. Підсумком його поїздки була серія статей під назвою «Від Праги до Хуста». Автор статей пише «про наші господарські труднощі, доказує невідрадний стан нашого автобусного сполучення, пише про відсутність товарів у крамницях у Хусті...». Хоча «Нова свобода» заперечувала ці факти, однак необхідно погодитися, що становище Карпатської України було дійсно нелегким.

Ряд матеріалів угорської преси присвячено висвітленню результатів виборів до Сейму Карпатської України 12 лютого 1939 р. Так, «Аз Уйшаг» 15 лютого опублікував статтю «Анархія на Підкарпатті» та повідомлення «Українська організація Січ тримає в постійному страху населення», в яких доводиться, що «ці організації з найбільшою злістю накинулася після виборів і проти мадярів, і на тих "автохтонів", які в виборах голосували проти влади Волошина», і що «ці "автохтони" гнівуть на Пряшівщину». Будапештський часопис «А маї нап» доводив, що вибори 12-го лютого були сфальсифікованими. Назви публікацій свідчать самі за себе: «Новий скандал у Європі», «Бенкет чехів на Підкарпатті» тощо. «Пешті уйшаг» наводить офіційний комунікат, виданий чехословацькою пресоюю службою. Особливо підкреслює, що «одна третина виборців у Хусті голосувала проти листи УНО. У дальшому потішає себе тим, що наше населення по деяких місцевостях виставило мадярський прапор». Аналогічні матеріали можна було прочитати в «Пешті уйшаг» та «Мадьярорсаг».

ПОЛЬЩА

Переважна більшість матеріалів, умічених у польській періодіці, висвітлювала проблему «спільного польсько-угорського кордону». Варшавський «Робітник» у жовтні 1938 р. доводив, що кінцевою метою Польщі повинна бути повна ліквідація самостійної Чехословацької держави. Варшавський «Дзєннік народови» змушений був визнати, що «Берлін не бажає спільної границі між Польщею і Угорщиною». На думку польського часопису «Полонія», у Карпатській Україні тільки тоді настане порядок і спокій, коли «буде повішено 20 січовиків, 200 коли

патську Україну з Галичини», Варшавський щоденник «АБЦ» згинував у Варшаві у бої перед Німеччиною за створення спільного кордону з Польщею.

Із вищевказаного видно, що угорська і польська преса вміщували матеріали, які взаємно доповнювались і були вороже настроєні проти краю.

АНГЛІЯ

Англія займала нечітку позицію щодо Карпатської України. Необхідно погодитися з твердженням сучасних вчених, що уряд Англії фактично усунувся від «підкарпатської проблеми». Однак, незважаючи на це, англійська преса уважно стежила за розвитком політичних подій у Карпатській Україні. На її сторінках рідко з'являлися про неї різноманітні матеріали. 9 жовтня 1938 р. агентство Рейтер повідомляло про позицію Лондона відносно Польщі. «Англійський уряд», – повідомляв Рейтер, – з'ясував у Варшаві своє становище у справі польського домагання спільного кордону з Мадярщиною у такому смислі, що англійський уряд не підтримує тільки такі домагання меншин у Чехословаччині, які мають чисту національну основу».

Розвиток політичних баталій навколо Карпатської України привів до зростання зацікавленості англійців долею краю. Якщо у вересні 1938 р. 99 відсотків англійців майже не чули про Карпатську Україну, то вже в жовтні того ж року пишуться в пресі одверті листи, дискутується над різними можливостями, а лондонські радіостанції щоденно передають вісті про найновіше становище в цій кутині світу... В Англії дуже добре дають собі справу з того, що Підкарпаття має значно більше міжнародне значення, ніж його величина й кількість населення виправдують». Справедливо зазначав «Таймс» 11 жовтня 1938 р., що значення «підкарпатської проблеми» має неоцініме значення для його трьох сусідів. Висловлювалася надія, що Англія «морально зобов'язана гарантувати кордон Чехословаччини згідно з мюнхенським порозумінням».

Лондонський «Обсервер» 16 жовтня 1938 р. помістив статтю «Прага перед фактами», у якій зазначалося: «...Переговори з Мадярщиною в Комарні показали надто ясно, що Мадярщина керується бажанням радше територіального зв'язку, ніж розв'язанням етнографічного питання мадярів у Словаччині. Головна ж керується вона бажанням дістати спільні границі з Польщею». На думку «Обсервера», «польсько-мадярський план відірвання Підкарпатської Русі від Чехословаччини і прилучення її до Мадярщини дістав великий удар через факт створення автономного уряду на словацький зразок».

Зацікавлення англійців долею Закарпаття постійно зростало. Свідченням цього є те, що лише за першу половину жовтня 1938 р. в англійських часописах умістилося 232 статті, нариси і згадки про Закарпаття. Усі вони, майже без винятку, стувалися з великою прихильністю до утворення української автономної держави в складі федеративної Чехо-Словаччини.

Лондонський тижневик «Таблет» 19 листопада 1938 р. помістив велику статтю «Будучина України», де чимало місця було відведено Карпатській Україні. «Дейлі Телеграф» помістив розмову свого празького кореспондента з прем'єр-міністром А. Волошином. Карпатський прем'єр доводив, що «на Карпатській Україні панує спокій та порядок. Військо і жандармерія роблять кінець терористичним акціям польських і мадярських агентів. Я є в постійному контакті з народом Східни, що не маю відваги показатись перед народом, є видумані...». Англійські кореспонденти нерідко відвідували відділ преси Карпатської України. Так, зокрема, це

автор «стаймсу» майор Нель Нас кілька тижнів знаходився в Хусті. «Англійська преса, – твердив він, – мусила прийти до переконання, що сила мадярської пропаганди оперта на брехню, а тим і втратила довіря в англійській пресі. Я сам переконався просто на місці. Будьте переконані, що англійська публічна опінія, яка симпатизує народам, що борються за свою незалежність, отже, буде з Вами».

Дустрічаємо повідомлення про відкриття німецького консульства в Хусті, що, за словами англійського журналіста, дозволить Німеччині «мати остаточну контролю близькосхідної Європи». Є всі підстави вважати, що завдяки Карпатській Україні зростала зацікавленість у Лондоні українською проблемою взагалі. 11 березня 1939 р. відомий прихильник українського народу Ланселот Лотон, редактор часопису «Контемпорарі Рашія» підготував доповідь на тему «Україна є ключем Європи», яку уважно заслухали і обговорили близько двохсот відомих англійських політичних, громадських і господарських діячів.

ФРАНЦІЯ

Преса Франції мало чим відрізнялася від англійської. Вона, в основному, прихильно ставилася до «підкарпатської проблеми». 7 жовтня 1938 р. відомий знавець відносин у Східній Європі А. Мусес у статті, яку помістив «Журналь де деба», висловив свої міркування щодо перебудови ЧСР. Він дійшов висновку, що «політичні і психологічні наслідки того можуть бути значні».

Не обминула французька преса ані утворення першого автономного уряду краю, ані реакцію на цю подію в Будапешті й Варшаві. Так, зокрема, «Парі Суар» зазначив, що «автономія, а зокрема незалежність Підкарпатської Русі, становить грану небезпеку для Польщі з її кількома мільйонами українців». Паризькі часописи «Пті Парізієн» і «Журналь» 12 жовтня 1938 р. піддали нищівній критиці уряди Польщі та Угорщини, які домагалися спільного кордону за рахунок включення Закарпаття до складу фашистської Угорщини. «Пті Парізієн» нагадує Польщі, що ще 20 років тому ця країна «сама була поневолена займаннями. Якби здійснився мадярський план і Підкарпаття опинилося під мадярською окупацією, то ця країна перемінилась би у справжнє вогнище заворушень у Середній Європі».

На думку французьких кореспондентів, Підкарпаття є «ключем до Східної Європи». Даючи оцінку позиції Німеччини щодо краю, «Парі Міді» доводила: «Німеччина зовсім не зацікавлена в приєднанні Підкарпаття до Мадярщини, в здійсненні польсько-мадярського плану про спільну границю. Політичне завоювання ЧСР відкрило Німеччині дорогу до румунської нафти і румунського хліба, а Підкарпатська Русь лежить якраз на дорозі до Бухареста. Німеччина хоча одверто не виступає проти польсько-мадярських планів, однак нема ніякого сумніву, що вона не дає позакулісну роботу, щоб не допустити появи спільної польсько-мадярської границі... Крім того, Підкарпатську Русь відділяє від України, так званої Советської території, всього якась сотня кілометрів. Таким чином, Німеччина зацікавлена, щоб Підкарпаття не дісталось якійсь іншій державі».

Паризький часопис «Парі Суар», який видавався мільйонним тиражем, помістив статтю під назвою «Андрій Бродій, ви хотіли продати вашу країну за три мільйони». Автор статті підкреслив важливу роль А. Волощина, який «на щастя, перебрав функції голови уряду і врятував країну від неволі». Французький «Ле Матен» 3 січня 1939 р. помістив інтерв'ю свого кореспондента з прем'єр-міністром А. Волошином, який рішуче виступив проти угорських зазіхань на Карпатську Україну. На запитання, якою буде зовнішньополітична діяльність його уряду, А. Волошин відповів: «Це дуже складне питання. Наша Карпатська Україна є членом

...федерации, тому и политика буде така, яку поведе Прага». Волошин високо оцінив позицію Німеччини в обороні Карпатської України.

14 січня 1939 р. «Де Тан» надрукував заяву А. Волошина про відносини його уряду з чехами, які проживають у Карпатській Україні. Прем'єр детально зупинився на руйнівних діях терористів.

Французька преса досить часто поміщала матеріали про А. Волошина. Так паризький часопис «Ла Пті Парізієн» 5 лютого 1939 р. надрукував статтю «В Карпатській Україні», в якій, зокрема, така оцінка давалася карпатському прем'єр-міністру: «Часто його представляють як типового духовного політика-дипломата часів Ренесансу. Але цей образ фальшивий. Отець Волошин зовсім не те багате рефіноване духовенство, що засліплювало європейські королівські двори своїм блиском та дорогоцінностями. Батько Волошин між населенням дуже улюблений, розумний і реаліст. Він не є ані мрійником, ані фанатом».

Французька періодика справедливо зазначила, що, незважаючи на перебування в складі різних держав, «карпатські українці із симпатією дивляться на Велику Україну». «Де Матен» навів розмову свого власкора з міністром внутрішніх справ Карпатської України Ю. Реваєм про взаємини з Німеччиною та про Карпатську Україну щодо Великої України. Ю. Ревай, зокрема, заявив: «Німеччина інтересується нами, і це без сумніву, як частиною Великої України. Я стрінувся в Берліні і очевидною симпатією до цієї проблеми, про яку, як мені видається, був Берлін дуже добре проінформований. Однак тепер іде річ про економічні взаємини... Представник федеративної влади Беран є в тій справі вповні однозгідним зі мною». Закінчення Ю. Ревай підсумував: «Наш народ тут є західною частиною Великої України. Він мусить мати стремління до національної культурної єдності і по-братськи співіснувати долею других частин цієї України. Для себе найшла Карпатська Україна розв'язок, вступивши у федерацію, в якій творить незалежну державу».

Про зацікавленість французької преси Україною красномовно свідчить той факт, що протягом грудня 1938 р. у Франції з'явилося 300 великих статей про Україну.

ІТАЛІЯ

Загальновідомо, що Італія належала до тих країн, які виступали арбітрами в справі Чехословаччини на Мюнхенській конференції 29-30 вересня 1938 р. А як реагувала на розвиток політичних подій у ЧСР італійська преса, Ватикан?

Римський тижневик «Оссерваторе Романо» 22 жовтня 1938 р. констатував, що угорські претензії на Закарпаття є порушенням національно-територіального принципу. Цитуючи «Берлінер Берзен Цайгунг», «Оссерваторе Романо» підкреслює, що Німеччина «рішуче протривить мадярським планам щодо збільшення кордону Мадярщини».

На думку «Корієре Діпломатіко е Консуляре», «перебудова Чехо-Словаччини на національно-територіальному принципі забезпечить спокій у Середній Європі. Українці Підкарпаття мають свої етнографічні умови, свою територію, і справедливість вимагає, щоб народ не був пожегтований для заспокоєння чужих інтересів, а щоб жив у своїй автономній державі». Часопис заявляв, що перебудована Чехо-Словацька держава «стане силою. Ця держава може розраховувати на лояльність з боку Італії».

Свої враження про Карпатську Україну на сторінках часопису «Стампа» висловив італійський журналіст Гвідо Тоннелль. Після зустрічі з А. Волошином, який прийшов 22 листопада 1938 р. його в Хусті, Г. Тоннелль «на власні очі переконався про становище в Карпатській Україні». Він був здивований, що тут панує новиний спокій і поря-

ав, бо коли їхав до Хуста, то повісив угорські дезінформації про постійні перестрілки на вулицях старовинного міста. Урядова газета «Нова свобода» писала:

«Крім того, вороги інформували письменника, що на Карпатській Україні не вистає дорожнеча, що ніде не можна купити ні хліба, ні інших харчів. Коли він побачив повні склади товарів по доволі дешевих цінах, то був обурений, що вороги нашої країни так нахабно брешуть не тільки серед наших селян, але й для чужинців подають фальшиві та вигадані інформації».

ЮГОСЛАВІЯ

Белградський щоденник «Време» після надання Підкарпатській Русі автономних прав у жовтні 1938 р. повідомив, що міністерство закордонних справ Югославії рішуче засудило угорські претензії щодо Закарпаття. «Населення цього краю, підкреслювало «Време», – не хоче вертатися під малярське панування, яке лише сумні спомини. Підкарпатські українці запевняють свої права в союзі з чехами і словаками».

Белградський щоденник «Політика» 1 січня 1939 р. опублікував повідомлення про зраду Андрія Бродія, якого «арештовано і на домагання чехословацької влади здійснено віденською поліцією ревізію в помешканні Бродія у Відні. Ревізія виказала, що він був агентом малярського уряду». У кількох номерах хорватського часопису «Грватска стража» поміщено звернення А. Волошина до українського народу.

Югославська періодика прихильно ставилася до «підкарпатської проблеми». Кореспондент загребського часопису «Грватські дневник» 5 січня 1939 р. писав, що «Карпатська Україна хоч мала і не дуже багата, починає організовуватись. Хоч і землею без більших культурних традицій, а все ж виявляє міцне і симпатичне змагання до поступу. Українці дістануть університет. Чого не здобули у Львові, будуть мати в Хусті. Карпатська Україна таким чином стає джерелом українського культурного життя. Від Карпатської України відрізано значну частину території. Писали, що через те ця земля не зможе сама жити. Одначе влада своєю працею горостовує той погляд».

Загребське радіо зазначило 1 березня 1939 р.: «Українська справа в світі набуває щораз більшого значення та зацікавлення. Особливою точкою зацікавлення чужинців є Карпатська Україна. Чужинська преса розписується на своїх сторінках на всілякі теми: одні нам прихильні, другі «ні теплі, ні холодні», а треті ворожі. Одначе з кожним днем чимало наших приятелів збільшується, які стихійно пропагують нашу справу між своїми земляками».

Доказом прихильності Югославії до Карпатської України було доброзичливе ставлення до представників уряду А. Волошина та рядових біженців, які в трагічні дні 1939 року змушені були покинути територію краю. А. Волошин був прийнятий у Белграді як голова уряду суверенної держави.

РУМУНІЯ

Румунія була чи не єдиною європейською країною, що межувала з Карпатською Україною, яка лояльно ставилася до неї. Не випадково А. Волошин, переконаний у безнадійності захисту краю, власними силами здійснив спробу домовитися з урядом Румунії про приєднання краю до неї. Мотивація була така: в Румунії проживають українці – наші рідні брати. Як реагувала Румунія на розвиток політичних подій у Карпатській Україні?

Уже в жовтні 1938 року на сторінках румунської періодики почали з'являтися матеріали, з яких видно, що Румунія лояльно і навіть доброзичливо ставилася до

ти мадярам єдиної залізничної лінії, що лучить Підкарпаття зі Словаччиною і Чехією. Ні словаки, ні підкарпатські українці зовсім не бажають собі злуки з Мадярщиною». Можливо, що немаловажним фактором у такому прихильному ставленні румунського уряду до краю була активність української меншини в Румунії. Так же 16 жовтня 1938 року бухарестське радіо повідомило, що «українці в Румунії розвивають живу діяльність проти прилучення Підкарпаття до Мадярщини. У цій акції висувається між іншим аргумент, що прилучення Підкарпаття до Мадярщини може скропити мадярські ревізіоністичні тенденції у відношенні до Септикарду, що його з трьох боків охоплюватиме мадярський кордон. Українська авіястремить до викликання в Румунії настроїв, що були би протинні мадярським планам». З цього повідомлення стає зрозумілою головна причина дояльного ставлення Румунії до Карпатської України – загроза угорської близькості до румунського кордону.

Румунія постійно виступала із звинуваченням на адресу Угорщини, яка проводила шалену радіопропаганду щодо нашого краю. Як приклад можуть служити матеріали румунського часопису «Віторуг». 26 листопада 1938 року «Віторуг» доповдив, що угорська пропаганда немає нічого спільного з національним принципом: «Мадярщина посилає до Карпатської України терористичні банди... Європа може також констатувати й те, що Мадярщина в середній Європі є вулканом, який може вибухнути». Часопис вважав, що така агресивність Угорщини є яримим її втручанням у внутрішні справи суверенної Чехословаччини, адже населення Карпатської України живе в рамках федеративної держави спільно з чехами й словаками».

Загальновідомо, що союзником Угорщини в боротьбі за анексію Закарпаття була Польща. Румунське агентство «Ава» заявило, що офіційна поїздка міністра закордонних справ Польщі А. Бека в Галац не викликала в Румунії великого задоволення. На думку агентства, причинами такої оцінки були:

- 1) дояльність румунського уряду супроти Чехословаччини;
- 2) бажання зберегти з нею добрі економічні та політичні взаємини;
- 3) неприхильність до надмірного побільшення Мадярщини;
- 4) недовір'я до запевнень Будапешта щодо Трансільванії;
- 5) неохота ангажувати до комбінацій, які спрямовані були б проти Німеччини».

Румунська преса констатувала і той факт, що захоплення Угорщиною Закарпаття могло б погіршити також становище Югославії. «Румунії, – повідомляє румунська періодика, – потрібний спільний кордон з Чехословаччиною, бо туди їй де дуже важлива для неї залізнична сполука з Заходом».

Румунський офіціоз «Політика» заявляв 20 жовтня 1938 року: «Румунія підписала договори, й ці договори мусить дотримувати, зокрема у відношенні до Чехословаччини. Останнім договором румунська держава доказала, що вона хоче жити зі всіма сусідами в згоді. Румунія мусить рахуватися з фактами, що опираються на принцип національного самовизначення, тим більше, що цей факт відповідає принципіві політики Гітлера й Муссоліні...». До речі, Румунія постійно мотивувала свої вчинки політикою, яку вела Німеччина. Саме з цієї причини румунський часопис «Курентул» 7 січня 1939 року помістив на цілій сторінці статтю в німецького журналу «Геополітик» про Карпатську Україну. Румунський «Ле Момент» 11 січня 1939 року доводив, що «ціле українське питання творить комплекс» на Карпатська Україна «є першою фазою у планах Німеччини щодо України» й сформулювалася теза, що «Гітлер, мабуть, заспокоївся б створенням "другої України"».

українських земель, зайнятих тепер Польщею» (ідеться про Галичину). Однак до цього справа не дійшла.

ІРЛАНДІЯ

Ірландський щоденник «Астріш Таймс» 4 січня 1939 р. опублікував статтю «Що є за назвою», в якій повідомляв своїх читачів про видання хустською владою розпорядження, згідно з яким молода автономна країна носитиме назву «Карпатська Україна». Однак, на нашу думку, такий висновок не зовсім відповідає дійсності. 30 грудня 1938 р. уряд А. Волошина дійсно видав розпорядження, згідно з яким на території краю паралельно вживатимуться дві назви країни – «Підкарпатська Русь» і «Карпатська Україна».

«Нова свобода» так оцінила публікацію в ірландському щоденнику: «Поверховому глядачеві могло б видатися, що цей факт не має великого значення, однак на ділі є то подія великої політичної ваги. Польща і Мадярщина хотіли мати спільну границю, але німецька інтервенція знівечила той план. Підкарпаття стало як держава в рамках Чехо-Словацької федерації і змінило назву на Карпатську Україну».

Німеччина має в плані здобути контроль над Україною. Польща перна буде жертвою того гасла самовизначення і лишиться без приятелів у Західній Європі».

Наступні політичні і військово-стратегічні події повністю підтвердили це твердження.

ШВЕЦІЯ

Ця нейтральна країна теж зацікавилася Закарпаттям. 14 лютого 1939 р. міністр внутрішніх справ Ю.Ревай прийняв у Хусті шведських журналістів Роберта Селлмера і Гуннара Алмстедта, які приїхали у столицю Карпатської України із Стокгольма для збору інформації про вибори до Союму. Як повідомила 15 лютого 1939 р. «Нова свобода», «шведські журналісти були здивовані гладким і успішним перебігом наших виборів...»

Подається за публікацією: Карпатська Україна і Августин Волошин: Матеріали міжнародної наукової конференції «Карпатська Україна – пролог відродження Української держави» (Ужгород, 11-12 березня 1994 року). – Ужгород: МПП «Гражда», 1995. – 352 с. – С. 48-60. Стаття написана у співавторстві з Миколою Вегешем.

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Упродовж ХХ століття українське питання, тобто питання існування національної держави, яка б охоплювала всі українські етнічні землі, було і лишається одним з наріжних питань світової політики. Друга світова вкрай загострила його. Навесні 1939 р. англійський журналіст Ланселот Лаутон писав у статті «Україна: найбільша проблема Європи»: «Якщо Україні пощастить, на сході Європи з'явиться держава, за територією і населенням друга після Росії. Такий масштабний акт, найімовірніше, викликав би одночасні і важливі зміни всюди. Це вплинуло б, а то й вирішило б долю більшовизму в Радянському Союзі, як і, можливо, націонал-соціалізму в Німеччині. Це також вирішило б майбутнє Польщі, Румунії і сусідніх земель, створило б нові проблеми для Британської імперії»¹.